

Erljiozkoa Euskal Prentsan

Una pequeña aproximación a un análisis esquemático

PAULO AGIRREBALTZATEGI

El estudio del tratamiento del tema religioso en la "prensa vasca" tiene su mucho interés para comprender también la actualidad del fenómeno religioso en nuestro pueblo. Es evidente que en esa prensa se da una diversidad de enfoque y tratamiento de lo religioso, según el punto de vista militante, confesional o cultural, desde el que cada órgano de prensa considere el hecho religioso, y según la ideología que domina en cada uno de ellos.

A la abundancia de revistas de militancia, de difusión y de reflexión religiosa (católica) en el país Vasco, hace de contrapunto de superficialidad y la no programación del tema religioso en la prensa (revistas y diarios) de información general.

Aldizkariaren zuzendaritzak eskatu dit gai honetaz zerbait idazteko. Hasteko, baiezkkoa eman dut. Baiezkkoa esatean bertan izan nituen kezkek, ordea, handiagotu egin zaizkit, artikulurako eskema lantzean eta ondorengo lerro hauek idaztean. Izan ere, prestari buruzko azterketaren bat egiteko, bietako bat izan beharra dagoela iruditu zait: soziologoa edota kazetaria. Ni ez bata ez bestea naiz. hala ere, ausartu egin naiz, euskal prentsaaren parte on bat behintzat jarraitzen dudalako, irakurle bezala, eta euskaldunon arten erlijioaren fenomenoak nondik nora dabilen barne-barne-tik kezkatzen naudelako.

Artikulu hau ez da, beraz, soziologikoa. Hala ere, eta gero agertuko dudan bezala, neure inkurtsiotxo egin dut soziologiaren alorrera ere. —Barkatuko al didate soziologoek!. Horrelako azterketaren egokitasuna eta premia behintzat nabarmenago geldituko dela uste dut. Horretarako eskema modukoa izan daiteke agian oraingo hau. Horretarako eskema modukoa izan

daiteke agian oraingo hay. Neure aldetik irakurle baten ikutuak eta gogoetak emango ditut bereziki.

Eta aurrera jo aurretik, eta adiskideen asmoa ulertu nahirik, honelatsu daitekeela uste dut, tituluari adierazten den galdera: Zenbateraino kezkatzen du euskal prentsa erlijioaren fenomenoak?. Zein aldeetatik datorkio agertzen duen interesak? Noraino sakontzen da erlijiozkoaren albiste eta gaia?

Parece que el tema religioso interesa más por sus relaciones con la ética o la política que por sí mismo

Jakina, euskal prentsa ez dago batean, osoan eta orokorki hartzerik: egunkari eta aldizkari bakoitzak bere erara erabil-

tzen du; eta bakoitzaei begiratu beharra dago.

EUSKAL PRENTSA SAILKATUZ

Zein da euskal prentsa? Ez nator betiko eztabaida astintzera: "Zein da euskal literatura, zein da euskal kultura, zein da euskal prentsa?". Artikulu honetarako aski dut mugapen hauxe: Euskal prentsa Euskal Herrian eta bereziki Euskal Herrirako egiten dena da. Euskaraz egiten den ala ez eta zenbat egiten, honetarako zera honegatik bakarrik izan daiteke jakingarria: Aldizkaria norako den jakiteko. Baina hau ere gehiago mugatzen dute irakurleok eta prentsa erabiltzen dirten gaiek.

Egunkariak. Euskal prentsa aipatzen aurrenik egunkariak kontutan hartu beharra dago. Zalantzarik gabe, euskal gizar-tearen dinamika jasotzean eta eritzia eratzean, egunkariok dira garrantzikoak. Une honetan hauek dira euskal egunkariak: **Correo español-Pueblo vasco** (Bilboko)

Bilbao Editorial-ak argitaratzen du eta gehienbat Ibarra familiaren eskuetan dago; **Deida** (Bilbokoa), Iparragirre S.A. da jabea, eta PNV-EAJren politika eta ideologiaren bidetik dabil; **Diario de Navarra** (Iruinekoa), akzioak oso sakabanatuak izanik ere, Urangatarrek dute indarrak handiena; **Egin**, 23.000 kontupartaideen dirulaguntzaren eta "fundatzaileen" abal pertsonalen gain eraikia, Hernanin argitaratzen da; **Diario Vasco** (Donostiakoa), Bilbao Editorialak du akzioen gehiengoak; **Gaceta del Norte**, Gonzalez Barandiaran, Urquijo eta beste dira horren jabeak; **Hierro**, lehen Sekretaria General del Movimiento-ren eta orain Gobernuaren eskuetan dago; **Norte Express**, (Gasteizkoa), Orioldarren eta

rren hanitzasunean onartu egiten da, eta dagokion lekua ematen zaio prentsaren ere.

b) **Aukera ideologikoaren mailan:** Gizartea eraikitzeko eta sendotzeko erlijio edo konfesio konkretu bat aukeratzen da, prentsa-organoa bera konfesionala bihurtuz

c) **Fedezko testigutzaren mailan:** Fede-alkartearen oinarritzat eta muintzat hartzen da erlijioo-konfesio konkreturen bat, eta hori argitzeko eta zabaltzeko erabiltzen da prentsa-organoa.

Maila hauen arabera sailka daitezke euskal prentsaren organoak ere.

Ikuskera militantea (hirugarren mailakoa) duen prentsa ugaria da Euskal Herrian. Horien artean sartu behar dira erlijio-

ruan. Joera honetakoak direla esan daiteke: **Egin** eta **Sud Ouest** egunkariak, eta **Punto y Hora** eta **Ere** aldizkariak, besteren artean; hauen artekotzat joko genituzke **Argia** eta **Anaitasuna** ere, nahiz eta neurri on batez erlijio-institutuei lorutik egon. Beraien aukera aparte, katolizismoari buruzko informazioak eramatzen du erlijioari ematen zaion lekurik handiena, gure gizartean horixe delako garrantzikoena eta nagusi. Baina, berriemate eta guzti, erlijioaren kritika askoz nabarmenagoa da prentsa honetan.

ERLIJIOAREN TXOKOA

Ikuskera konfesionala (ez militantea) eta ikuskera kulturala duen prentsari begiratzeko dagokigu. Zein neurritan eta zein eratan erabiltzen dute egunkari-aldizkari hauek erlijiozkoa? Aldizkariak (astekariak, hamabostekariak, halibetekariak) eta egunkariak bereiz azter daitezke, haien eta hauen albistearekiko dinamika nahiko ezberdina delako; agian erlijiozkoaren albisteak ba du bere dinamika berezia gaurko gure gizartean, agian aldizkariari hurbilagotzen zaiona.

a) **Euskal Aldizkariak.** Hauek ez dute sail berezi eta finkorik erlijiozkoaren berri (iruzkin nahiz kritika) emateko. Hala ere, denek eskaintzen diote sarritan edo aldizka orrialderen bat. Baina hauetan ere, erlijiozkoa bere horretan erabili beharrean, gehiagotan erabiltzen da etikazkoarekin edo politikazkoarekin zerikusirik duen neurrian. Orduan ba dirudi, benetan erlijiozkoa bera baino interesgarriagoa dela horrek politikaren nahiz moralean duen eragina.

Joera apologetikoa nahiz kritikoa, biak aurki daitezke euskal aldizkariaren erlijio-orrialdetan: konfesional-gehienetan erlijioaren edo erlijio-instituzioen defentsa

Nuestros diarios no tienen una sección fija de religión. El tema religioso aparece en otras secciones: internacional, estatal, E.H., cultura o sociedad.

Fournietarren eskuetan, besteren artean; **Sud-Ouest**, Bordaleko egunkariak, argitalpen berezia egiten du Ipar Euskal Herriarako

Bederatzi egunkari dira, beraz. Bakoitzaren jabea zein den jakitea interesgarria da, ideologia orokorra eta bereziki erlijioaren erabilera ezagutzeko eta ulertzeko. Esan beharrik ez dago, egunkari guztiok albiste orokorrak ematekoak direla.

Aldizkariak. hauen artekoak dira astekariak, hamabostekariak nahiz hilabetekariak. Epe luzeagokoa argitaratzen direnak ez ditugu kontutan hartzen, alorren baten inguruan berezituak izaten direlako; egia esan, hauek ere aztertzeak mereziko luke, baina ez dago prentsa bezala hartzerik, besterik gabe.

Aldizkariaren artean, guri orain dagokigunez, berezketa nagusi bat egin beharra dago: Erlijiozko aldizkariak eta denetarikoa albisteak ematen dituztenak. Erlijiozko euskal aldizkariak —denak, uste dudanez— katolikoak dira. Nik dakidanez, ez dago erlijioaren fenomenoak, bere zabaltasunean aztertzen eta horretaz berri ematen duen euskal aldizkariarik (agian interesgarria litzateke): ez dago, beste Erlijio edo Konfesioaren aldizkariarik ere, nik dakidanez. Erlijiozko aldizkariak ez dituzt izandatu.

Denetarikoa albisteak ematen dituzten aldizkari euskaldunen artean hauek aipatu behar dira: **Anaitasuna**, **Argia**, **Ere**, **Goiz Argi**, **Herjia**, **Punto y Hora**; **Zer (?)**. Legez zer diren alde batetara utzirik, guzti horiek informazio orokorrekotzat jo daitezke. Eta horrexegatik da interesgarria horien erlijioari buruzko jokabidea. Alde batetara utzi behar dira noski, erakundeak, taldeen edo herrietako eta auzoetako boletinak.

ERLIJIOAREN IKUSPUNTUA

Hiru mailatan ikus eta erabil dezake erlijioa eta erlijiozkoa prentsak:

a) **Kulturazko fenomenoaren mailan:** Munduan eta inguruan erlijiozkoa benetako behomeno soziala dela ikusiz, bero-

instituto eta erakunde boletinak, kultu-edo liturgi orriak eta aldizkariak, teologi aldizkariak, misio-aldizkariak edota propaganda erlijiozkoarako aldizkariak. Joera honetako euskal prentsa katolikoa da ia dena —agian den-dena—. Eta artikulua honetan gutxienez prentsa delako, eta, beraz, erlijioa dutelako bere gaia, nahiz eta bide batez erlijiozkoak ez diren gaiak erabili.

Ikuskera konfesionala (bigarren mailakoa) du informazio orokorreko euskal prentsa gehienak. Hauetako gehienek ere konfesiokatolikoaren aukera egina dute, nahiz eta inoiz beste konfesio eta erlijioen albistei lekurik eman. Katolizismoaren defentsa egiten da, eta horren kritika funtsezkorik ez da onartzen.

egin temas / 15

Los obispos de Euzkadi, Bilbao... (Text of the document)

Documento de los obispos: «Salvar la libertad para salvar la paz»

El documento... (Main body text)

II. Criterios para una valoración crítica de la situación

Los graves... (Section II text)

III. Conclusión de la libertad para salvar la paz

El documento... (Section III text)

temas / 15

El documento... (Text of the document)

temas / 15

El documento... (Text of the document)

Ikuskera kulturala (lehen mailakoa) aukeratu duten egunkari eta aldizkari batzuek ere ba dira, ordea, euskal prentsaren ba-

daramate; ez-konfesionalak, beriz, erlijioaren beraren kritika sakonik ez dute planteatzen gehienetan, baina joeraz erlijio-institu-

zioen kritika nabarmentzen dute, eta aldi berean, instituziotik kanpoko erlijiozko gertakariak garrantzi berezia ematen diete.

Euskal aldizkarietan, azkenik, erlijiozkoarekiko ironiak bere lekua izan ohi du sarritan.

b) **Euskal Egunkariak.** Soziologian neure "inkurtsiotxo" egin zahian, zortzi egunetako euskal egunkariak aztertu nahi izan ditutu (martxoaren 5etik 12ra bitartekoak), erlijiozko albistea eta gaia nola zerabilten ikusteko. Zoritxarrez, bederatzi egunkarietatik, sei bakarrik eskuratu ahal izan ditut zortzi egun horietan. (Ezin izan, beraz, ondorio soziologiko erabateko eta azkenburukorik ateratzeko uste handirik!). Egun horietan beroitan **El País** egunkariak erlijiozkoari emen dion lekua ikusi dut. Eta guztiak elkarrekin konparatuz, neure inpresiotxo eta gogoeta txiki batzu atera ahal izan ditut.

Zortzi egun horietan egunkaritan emateko erlijiozko gertakari ugari ez zen izan, ez Euskal Herrian eta ez gure egunkariok hartzen duten munduan. Martxoaren 4ean: Auster eguna (Garizumaren hasera), batetik, eta Casaroliren Erromara itzultzea, Aitasantuaren bidali bezala Txinan ibili ondoren; martxoaren 8an, Garizumako lehen igandea (benetan ez aparteko albistea) eta mutilen "Javierada" gertatu ziren. Beste gertakari handirik ez dago zortzi egun horietan; baina erlijiozko gertakarien azpitik dibortzio-legearen arazoa eta horri buruz Eliza katolikoak duen jarrera dago nahiko

pil-pil

Gure egunkariak ez dute erlijio-sailik; **El País**-ek ere ez; hala ere, bi egunkariak behintzat, asteen behin Elizari buruzko saila dute. **Diario Vasco**-ren kasua berezia da aste honetan: izan ere, "Gaiak" sailean, hiru egunez, orrialde oso bana eman ditu, Filipinetan gertatu beria zen bi euskaldunen beatifikazioari eta horren inguruko ibilaldiak buruz. **Egin**-ek ere bere larunbatetako **Jaieginen** orrialde bat du, erlijiozko gaiari buruz; baina, hain zuzen, martxoaren zazpian ez zuen orrialde hori sartu. Erlijiozko albistea, beraz, beste sailetan sartzen da: nazioartekoan, estatalean, Euskal Herrikoan, kulturazkoan, gizarte sailean, etab.

Egunkariari buruz eritziren bat ematean, nahiko argigarria izan ohi da irakurleen erreakzioak ezagutzea; erlijiozkoaren erabilerari dagokionez, irakurleen bi gutun bakarrik agertzen dira aste honetan: biak nolabait apologetikoak.

Euskal egunkarientzat erlijiozko albistea eta gaia katolizismoarekin eta Eliza katolikoarekin berdintzen dira. Aste honetako titutlu guztiak Eliza katolikoari dagozkio. Bakar-bakarrik **Egin**-ek du Yogari buruzko artikulua bat eta erlijio-kritikaz beste bat.

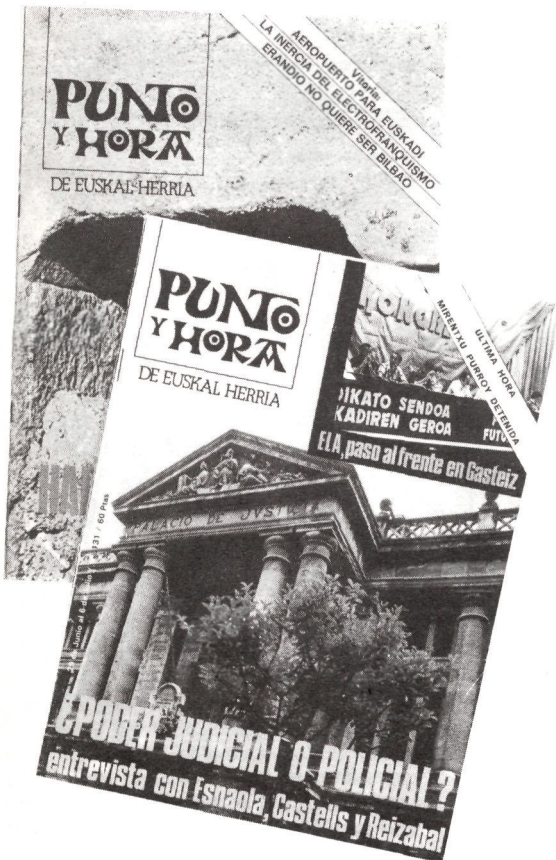
Laburtzeko, erlijiozkoak, kantitatez, leku zabal xamarra du euskal egunkarietan, batzaz beste; **El País**-ek baino zerbait gehia

El tratamiento de la noticia religiosa es superficial y sin ninguna programación. Y, desde luego, en la prensa vasca diaria, casi totalmente confesional, si bien con variantes, según las "ideologías".

Zortzi egun horietan, behin eta egunkari batean bakarrik, merezi izan du erlijiozko gaiak lehen orrialdeko titulua.

Euskal egunkari batzu ia egunero dute erlijiozko albisterei edo artikuluren bat sartzeko joera. Alde honetatik, erlijiozko titulu gehien **Deia**-k ematen du; gutxien berriz, Sud-Ouest-ek; **Egin**-ek ere oso urri sartzen du erlijiozko egunkariaren barruan.

goxeago. Baina erlijiozkoaren erabilera azalekoa eta egoki programatu gabea da. Bestalde, euskal egunkarientzat —ia denentzat— maila konfesionalean —katolizismoaren mailan— mugitzen da ia erabat erlijiozko albistea eta gaia. Hala ere, honen barruan ezberdintasunak ikus daitezke, egunkari bakoitzaren "ideologiaren" arabera.

**TODAS LAS SEMANAS
SALIMOS AL ENCUENTRO
Y AL DIALOGO LIBRE CON EL
PUEBLO DE EUSKADI**

**COMPRA
EN TU KIOSKO HABITUAL**

**PUNTO
Y HORA**